

AZ ELSŐ MAGYAR JOGÁSZ- ÉS ÜGYVÉDNŐ, UNGÁR MARGIT

GOSZTONYI GERGELY

Az MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐK:

DR. GOSZTONYI GERGELY

AZ ELTE MAGYAR ÁLLAM- ÉS
JOGTÖRTÉNETI TANSZÉKÉNEK
HABILITÁLT EGYETEMI DOCENSE

GOSZTONYI@AJK.ELTE.HU

2023. augusztus 14.

A nők helyzete a magyar felsőoktatásban¹ sokáig mostohának számított hazánkban: egészen 1895-ig nem adhattak számot a tudásukról a legmagasabb oktatási szinten. Azon évben Ferenc József legfelsőbb elhatározása után Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter kiadta a 65.719. számú miniszteri rendeletet, amely megnyitotta a nők előtt a bölcsész, orvosi és gyógyszerész szakok kapuit. „A főcél az, hogy a kiválóbb értelmi erővel, és a tudományos pályákra hajlammal bíró nők előtt el ne legyen zárva az oly tudományos pálya, minőn az emberiségnek hasznos szolgálatot tehetnek, és maguknak biztos existenciát teremthetnek.”² Arra azonban, hogy a nők műszaki vagy jogi pályára léphessenek még pár évet várni kellett, ugyanis ez csak Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter 206.626/1918. számú

rendelete után vált lehetővé.³ Ekkor – rövid ideig – az egyetemek jogi karaira a nők is beiratkozhattak.

Közülük az egyik első Ungár Margit volt, aki 1897-ben született Diósgyőrben, mélyen vallásos zsidó családban. Egy későbbi interjúban úgy vallott, hogy már hatéves kora óta ügyvéd akart lenni, és ragaszkodott is ehhez a férfias pályaválasztáshoz.⁴ Helyben érettségizett, majd a fővárosban kívánta folytatni tanulmányait, ám ezt nem engedélyezték számára. Így előbb Debrecenben kezdett jogi tanulmányokat, majd azokat Szegeden folytatta. Bár a tudományegyeteméről, a műegyetemről, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karról és a jogakadémiákról szóló 1920:25. törvénycikk („*numerus clausus*”) újra bezárta a felsőoktatás kapuit a nők előtt, a szabályozás nem érintette azon hallgatók jogait, akik már be voltak iratkozva, amennyiben „nemzethűségi és erkölcsi tekintetben feltétlenül megbízhatók.” (2. §) Ungár Margit így folytathatta tanulmányait, és – első nőként – 1923. június 22-én⁵ meg is szerezte jogi diplomáját,⁶ és az avatáson „csengő hangon olvasta a rektorhoz intézett kérelmét, melyben kéri, hogy az egyetem fogadja őt a jogi tudományok doktorává.”⁷

Mivel Ungár ügyvédként képzelte el jövőjét, két szinte megugorhatatlan problémával találta szembe magát: elsőként az Ügyvédi Kamara szabályzatával, másodjára pedig a szakmai gyakorlat megszerzésével. Az

első esetben ugyanis a vonatkozó normaszöveg így kezdődött: „*ügyvéd lehet minden olyan férfi...*” A kamara választmánya 1923. november 4-én ülést tartott arról, hogy szükséges-e az ügyvédi rendtartás olyan módosítása, ami lehetővé teszi a nők beiktatását az ügyvédjelöltek sorába. A szavazás végül szűk (19-17-es) aránnyal a módosítás mellett foglalt állást,⁸ így Ungár megkezdhette gyakorlatát. A második kérdés kapcsán a nehézséget az jelentette, hogy a korszak ügyvédi irodái nem kapkodtak egy női ügyvédjelölt iránt, így rövid ideig Szende Vilmos, majd bátyja, Ungár Ferenc mellett kezdett el dolgozni Debrecenben. Gyakorlatát Vági József fővárosi ügyvédi irodájában fejezte be.⁹

A gyakorlat idejének letelte után Ungár Margit 1928. június 24-én – első nőként Magyarországon – letehetette ügyvédi vizsgáját. A vizsga első részéről is beszámolt a sajtó,¹⁰ de igazi bulváreseménynek mégis a második számított. Az esemény egyértelműen korszakos, hiszen “a jelölt helyén a megszokott, frissen borotvált, zsakettes fiatalember helyett mosolygós fiatal nő” ült, aki “ugy pergeti a jogi szakkifejezéseket, mint a többi nő a ruhaanyagok franciás neveit.” A válaszok után Vargha Ferenc koronaügyész, a bizottság elnöke kihirdette, hogy a jelölt a vizsgáját kitüntetéssel teljesítette. Ungár az ügyvédi oklevelét rózsaszínű selyembe burkoltan, aranszalaggal átkötve kapta meg,¹¹ és ez az első eset, hogy a nyomtat-

vány szövegén változtattak, ugyanis "a diploma szövegébe ki van javítva egy szó: »ur« helyett »urhölgy« ment át kitüntetéssel az ügyvédi vizsgán."¹²

Ungár a vizsga után saját ügyvédi praxist alapított, és több izgalmas

ügyet is vállalt, amelyek végig a saját érdeklődésének célkeresztjében tartották őt. Ezek közül a legérdekesebb egy Újpest – Ferencváros labdarúgó mérkőzéssel kapcsolatos. 1928-ban ugyanis a mérkőzésen, „amíg a csapatok a pályán vívták gigászi harcukat, a nézőtéren vad viták, rekedt ordítózások, padrecsegések és helyenként tetteges inzultusok jelezték, hogy valami nincs rendben."¹³ A rangadó botrányba fulladt, és több szurkolót jelentős anyagi kár

is ért. A károsultakat képviselve Ungár bebizonyította, hogy a rendezők a pálya befogadóképességénél jóval több jegyet adtak el, ezzel pedig egyértelművé vált, hogy az anyagi károkért a felelősséget is vállalniuk kell.

Az ügyvédi tevékenység mellett Ungár végig fontosnak tartotta a nőjogi kérdéseket is. Ahogy ő fogalmazott: „a női lélek problémája ügyvédi praxisom alatt mindig foglalkoztatott.”¹⁴ Alapító tagja volt az első magyarországi női klubnak, a Dolgozó Nők Clubjának,¹⁵ és a Feministák Egyesületének nevében több parlamenti előterjesztést is szövegezett (például a nők választójogáról vagy szabad pályaválasztásáról, illetve a házasságon

kívül született gyermekek védelméről).

kívül született gyermekek védelméről).

1939 nyarán férjével, Vági Józseffel együtt az ő neve is átkerült a zsidó ügyvédek névjegyzékébe,¹⁶ és az 1944-es nyilas hatalomátvétel utáni borzalmas időszakot egy budapesti csillagos házban vészték át. A háború után a férje lebénult, és az ő otthoni ápolása jelentős energiákat emésztett fel Ungár részéről. 1958-ig önállóan, majd 1962-es nyugdíjba vonulásáig egy ügyvédi munkaközösség tagjaként praktizált. Egyes források szerint szerény körülmények között éltek férjével, míg mások állítása alapján a mélyszegénység volt inkább élete e korszakáról elmondható. Ungár Margit 1969-ben hunyt el,¹⁷ temetésén az országos főrabbi búcsúztatta.

Nőként nehezített pályán küzdött egész életében, de ahogy a Jogtudományi

Közlöny megfogalmazta 1928-ban: „közérdekből tekintve (...) talán fontosabb, hogy az ügyvédi kar tagjai erősebb képzettségűek legyenek, minthogy az erősebb nemhez tartozzanak.”¹⁸ Ungár Margit és néhány nőtársa bizonyosan hozzájárultak ahhoz, hogy „későbbi évek vagy esetleg évtizedek női számára már könnyebben és véglegesen megnyíljának a praktikus jogászat kapui Magyarországon is.”¹⁹

Hivatkozások:

¹ A nők jogi felsőoktatásba való beengedésének törvényi folyamatáról részletesen lásd: BÓDINÉ BELIZNAI Kinga: Amikor Justitia megnyitotta a kapukat a nők előtt. In:

BÓDINÉ BELIZNAI Kinga – GOSZTONYI Gergely (szerk.): *Jogtörténeti Parerga* III. Budapest, 2023, ELTE Eötvös Kiadó. pp. 71-73.

² *Magyarországi Rendeletek Tára*, 29. f., Budapest, 1895, M. Kir.

Belügyminisztérium, 380., pp. 1684-1685.

³ *Magyarországi Rendeletek Tára*, 52. f., Budapest, 1918, Magyar Királyi Belügyminisztérium, 724., pp. 2879-2880.

⁴ *Magyarország*, 1927. július 7., 4. p.

⁵ *Délmagyarország*, 1923. június 21., 4. p.

⁶ Érdeklenség, hogy egy interjúban Ungár így nyilatkozott: „én voltam az első női jogi doktor, bár a prioritást egyik kolléganóm el akarja vitatni tőlem, de alaptalanul.” *Az Újság*, 1923. november 7., 4. p.

⁷ *Magyarország*, 1928. június 22., 8. p.

⁸ *Pesti Napló*, 2023. november 4., 4. p.

⁹ Az ügyvéddel szerelemben is estek és összeházasodtak.

¹⁰ *Pesti Hírlap*, 1927. december 21., 17. p.

¹¹ *8 órai újság*, 1928. június 26., 7. p.

¹² A bekezdés idézetei: *A Reggel*, 1928. június 25., 7. p.

¹³ *Sporthírlap*, 1929. január 12., 5. p.

¹⁴ *Egyetemi lapok - Az Eötvös Loránd Tudományegyetem lapja*, 1967. október 5., 3. p.

¹⁵ Az 1927. november 24-én alapított egyesületet a második világháború után 1948. február 20-án miniszteri döntéssel oszlatták fel.

¹⁶ SEREG András: Ungár Margit – Az elfeledett első ügyvédnő. *Jogi Fórum*, 2020. december 22.

¹⁷ *Népszabadság*, 1969. május 4., 15. p.

¹⁸ *Jogtudományi Közlöny*, 1928, 63. évf., 13. sz., 126. p.

¹⁹ *Jogállam*, 1928, 27. évf., 6. sz., 327. p.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Ungár Margit, Tolnai Világlapja, 1928. január 4., 4. p.

2. oldal: Ungár Margit, *Sporthírlap*, 1929. január 12., 5. p.